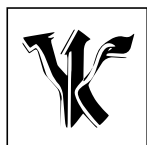

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПУБЛІЧНЕ УРЯДУВАННЯ PUBLIC MANAGEMENT

№ 4 (32) – грудень 2022

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

Публічне урядування
Свідоцтво KB 21596-11496 P
Видається з листопада 2015 року
Періодичність: 1 раз на квартал + 1 на рік
Друкується за рішенням Вченої ради
Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 9 від 07.12.2022)
Видання є таким, що реферується в міжнародних
та вітчизняних наукометричних базах:
Index Copernicus, ResearchBib,
Turkish Education Index, Polish Scholarly Bibliography,
Google Scholar, “Україніка наукова”, “Джерело”.
Згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України
від 07.11.2018 № 1218 збірник “Публічне урядування”
внесено до Списку друкованих періодичних видань,
що включаються до Переліку наукових фахових видань
України, яким присвоєно категорію “Б”.
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.
Відповідальність за зміст, достовірність фактів, цитат,
цифр несуть автори матеріалів. Редакція залишає за
собою право на незначне редагування і скорочення
(зі збереженням авторського стилю та головних
висновків). Редакція не завжди поділяє думки авторів
та не несе відповідальності за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук — тільки з дозволу редакції.
Адреса редакційної колегії:
ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія
управління персоналом”
вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
Офіційний сайт видання:
www.journals.maup.com.ua/index.php/public-management

Public management
Certificate KB 21596-11496 P
Published from november 2015
Pereodisity: 4 times on a year + one
Published by the decision of Academic council of
Interregional Academy of Personnel Management
(Protocol № 9 from December 07, 2022)
Collection is included to the international
and domestic scientometrics databases Index
Copernicus International, ResearchBib, Turkish Education
Index, Polish Scholarly Bibliography, Google Scholar,
“Україніка наукова”, “Джерело”.
According to the Order of the Ministry of Education
and Science of Ukraine dated November 7, 2018, № 1218,
the collection “Public management”
is included in the List of printed periodicals, which are included
in the List of scientific professional editions of Ukraine, which
have been assigned the category “B”.
The articles were checked for plagiarism
using the software StrikePlagiarism.com developed
by the Polish company Plagiat.pl.
The authors are responsible for the content,
accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors reserves
the right for a little change and reduction
(with preservation of the author’s style and main
conclusions). Editors can not share the world views of the
authors and are not responsible for the information provided.
Materials filed in the author’s edition.
Reprinting — with the editorial’s permission strictly.
Address of the editorial board:
Interregional Academy of Personnel Management
Str. Frometivska, 2, Kyiv, Ukraine, 03039
Official site:
www.journals.maup.com.ua/index.php/public-management

Публічне урядування : збірник. № 4 (32) — грудень 2022. Київ : ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”, 2022. 88 с.

Бурик З. М. Формування корпоративної культури в територіальних громадах України в умовах змін і невизначеності.....	10	Сердюк І. А. Розвиток системи реабілітації медико-психологічного спрямування в умовах інформаційних викликів.....	53
Kiforenko O. V. Financial plane for the public administration of the EU agro sector.....	17	Старущенко Я. В. Аналіз зарубіжного досвіду управлінської діяльності у сфері забезпечення культурних прав громадян.....	60
Мацола І. В. Проблеми забезпечення громадської участі в контексті реалізації публічної соціальної політики в Україні.....	23	Стоянович Д. Д. Організаційний механізм публічного управління в умовах надзвичайних обставин у сучасній Україні.....	66
Мунько А. Ю. Розвиток компетентностей публічних службовців щодо управління фінансовою безпекою територіальної громади.....	31	Тайєр Амро Вплив комунікативних технологій на ефективність публічного управління в Україні у надзвичайних умовах	73
Орлів М. С., Боринський Т. М. Формування моделі розвитку інституційної спроможності муніципалітетів	38	Шевчук Р. В. Аналіз зарубіжного досвіду публічного управління у сфері охорони здоров'я.....	80
Semenets-Orlova I. A., Shchur N. The impact of information wars on the election security.....	48		

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-4\(32\)-3](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-4(32)-3)

Мацола Ігор Володимирович,

аспірант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія управління персона-
лом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, e-mail:
kafedrapa@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-9601-1692>

Matsola Ihor Volodymyrovych,

Phd Student, Department of Public Administration, Inter-
regional Academy of Personnel Management, 03039,
Kyiv, Frometivska str., 2, e-mail: kafedrapa@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0001-9601-1692>

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Визначено, що соціальний захист населення є пріоритетом державної політики. Водночас, важливою передумовою успішної європейської інтеграції України є приведення її політики соціального захисту населення у відповідність до міжнародно-правових стандартів, у тому числі європейських. Необхідно, щоб система соціального захисту відповідала не тільки за захист населення від соціальних ризиків, але і за забезпечення добробуту суспільства.

Події кінця 2013 року, повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України в лютому 2022 року не просто об'єднало суспільство та дестабілізувало економіку держави, але призвело до суттєвої зміни напрямку соціальних проєктів значної частини бізнесу. Визначено, що серед популярних орієнтирів потрібно виділити інвестиції в: обороноздатність країни; гуманітарну допомогу (внутрішньо переміщеним особам, пораненим, сім'ям загиблих); відновлення інфраструктури; освітні проєкти для дітей; придбання необхідного військового спорядження, техніки та машин швидкої допомоги.

Підкреслено, що накопичені соціальні проблеми та негативні тенденції в соціально-економічній сфері формують загрози національній безпеці держави та подальшому суспільному розвитку. Врахування сучасного стану розвитку країни потребує оцінки її соціальної безпеки з метою визначення заходів щодо їх запобігання та усунення. Оскільки соціальна безпека країни тісно пов'язана з національною безпекою, тому необхідно розробити та впровадити систему соціального моніторингу для її забезпечення. Для цього необхідно проводити соціологічні опитування населення, а проаналізовані результати передавати до органів влади.

Ключові слова: публічна соціальна політика, публічне управління, механізми публічного управління, соціальна держава, соціальний захист, національна безпека.

PROBLEMS OF PUBLIC PARTICIPATION IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF PUBLIC SOCIAL POLICY IN UKRAINE

Abstract. It was determined that social protection of the population is a priority of state policy. At the same time, an important prerequisite for the successful European integration of Ukraine is bringing its policy of social protection of the population into compliance with international legal standards, including European ones. It is necessary that the social protection system is responsible not only for protecting the population from social risks, but also for ensuring the welfare of society.

The events of the end of 2013, the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine in February 2022, not only united society and destabilized the state's economy, but led to a significant change in the direction of social projects of a large part of business. It was determined that among the popular landmarks it is necessary to highlight investments in: the country's defense capability; humanitarian aid (to internally displaced persons, wounded, families of the dead); infrastructure restoration; educational projects for children; purchase of necessary military equipment, equipment and ambulances.

It is emphasized that the accumulated social problems and negative trends in the socio-economic sphere form threats to the national security of the state and further social development. Taking into account the current state of the country's development requires an assessment of its social security in order to determine measures for their prevention and elimination. Since the country's social security is closely related to national security, it is necessary to develop and implement a social monitoring system to ensure it. For this, it is necessary to conduct sociological surveys of the population, and to transfer the analyzed results to the authorities.

Key words: public social policy, public administration, mechanisms of public administration, welfare state, social protection, national security.

Постановка проблеми. В умовах загострення зовнішніх і внутрішніх викликів, що постали перед Україною та її суспільством, в ситуації загострення конфліктів, анексії, невизначеності та нестабільності, суспільство гостро відчуває потребу в механізмах надання оперативних, виважених та адекватних відповідей мінімізації ризиків і загроз, у способах вирішення пріоритетних проблем та оперативного реагування при їх виникненні. Події Революції гідності та повномасштабна війна на території України засвідчили, що українські структури публічного управління за багатьма критеріями продемонстрували низьку результативність, а в окремих випадках навіть неспроможність розв'язати нагальні проблеми, що постали перед країною.

У системі соціального захисту населення однією з найважливіших складових є її матеріальне забезпечення. Сучасні виклики та обмежені фінансові можливості країни вимагають ефективних механізмів формування соціального захисту як пріоритетного напрямку публічної політики та реалізації найважливіших суспільних потреб. Сучасні умови розвитку України потребують політики держави та дій уряду спрямованих на підвищення рівня життя громадян. Важливим кроком до процвітання країни та її громадян, де населення надійно захищене виступає саме соціальний захист.

Основною проблемою реалізації ефективної публічної соціальної політики в Україні є недостатній рівень її фінансового забезпечення та забезпечення у поєднанні з нераціональним плануванням, розподілом та неефективним використанням наявних фінансових ресурсів. Вплив на національну безпеку, суспільний розвиток та дієву соціальну політику, яка реалізується на принципах сталого розвитку суспільства за допомогою ефективної системи публічних фінансів покликані вирішувати суспільно важливі завдання:

- непрямі – зростання економічно активного населення та тривалість життя;

- прямі – посилення інвестицій в систему освіти, охорони здоров'я та охорони навколишнього середовища; підвищення рівня життя населення.

Аналіз останніх досліджень за поданою тематикою. Джерельну базу статті складають нормативно-правові акти, а питанням законодавчо-правового забезпечення публічної соціальної політики переймалися такі вітчизняні дослідники та науковці: Козоріз Г. Г., Коротич О. Б., Насібова О. В., Пирог І. С., Клименко А. Л., Малімон В. І., Балтачєєва Н. А. У монографії «Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України» основними інститутами у сфері формування та реаліза-

ції публічної соціальної політики, виступають інститути: розподілу та перерозподілу суспільного продукту; зайнятості та охорони праці; соціальної сфери суспільства; демографії та соціального захисту населення; соціології та гармонізації соціально-економічних інтересів.

Мета роботи – проаналізувати основні проблеми забезпечення громадської участі в контексті реалізації сучасної публічної соціальної політики України.

Виклад основного матеріалу. На думку деяких науковців, стабільний **розвиток** публічної соціальної політики України потребує фінансового забезпечення, яке б дало змогу сфері соціального забезпечення стати одним головним фактором переходу до економічного зростання і конкурентоспроможності.

Фінансування програм публічної соціальної політики поділяються на внутрішні (за рахунок бюджету країни та позабюджетних фондів) та зовнішні (за рахунок міжнародних (економічних) інституцій). Так, з державного бюджету фінансуються: пенсії; допомога окремим категоріям громадян (наприклад, військовослужбовцям, громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, переселенцям), закладам освіти та охорони здоров'я. З місцевих бюджетів фінансуються: заклади освіти та охорони здоров'я; соціальний захист і соціальна допомога громадянам, призначена за рішенням органів місцевого самоврядування. Кошти підприємств (організацій, установ), знімають навантаження з міського та державного бюджетів, фінансуючи перші п'ять днів тимчасової непрацездатності працівників; витрати, пов'язані з облаштуванням робочих місць для інвалідів та формування соціальної інфраструктури (обслуговування колективу підприємств поліклініками; функціонування відомчих санаторіїв та закладів культури).

Визначальним показником при формуванні фінансових фондів системи соціального захисту населення важливу роль відіграє показник соціально-економічного розвитку країн. Найважливіше джерело доходів громадян та державних цільових фондів соціального призначення (наприклад, фонд оплати праці) характеризують ступінь реалізації громадянами власного потенціалу, їх здатність забезпечити гідний рівень життя без втручання держави. Фінансове забезпечення соціального захисту громадян: має багатоканальний характер; формується з коштів державного та місцевих бюджетів; державних і недержавних соціальних фондів; суб'єктів господарювання різних форм власності та бла-

годійних (благодійних) фондів) та передбачає взаємодопомогу всіх учасників системи соціального захисту та реалізується перерозподілом коштів між різними верствами та демографічними групами населення. Виділять такі складові соціальної солідарності:

- забезпечується об'єднанням різних ризиків однаковими страховими внесками (саме тут простежується зв'язок із правилом перерозподілу принципу соціального страхування);

- передбачається міжчасовий перерозподіл, згідно з яким відбувається перерозподіл доходів від працездатної молоді до непрацездатних старих членів суспільства;

- соціальна солідарність є основою міжособистісного перерозподілу. В такому випадку прибутки перерозподіляються: між найбагатшими та найбіднішими соціальними групами; безпосередньо між застрахованими особами; між застрахованими та незастрахованими учасниками системи соціального забезпечення [5, с. 39].

Соціальний захист і соціальне забезпечення в Україні здійснюється шляхом призначення пільг та здійснення соціальних (компенсаційних) виплат, а також надання соціальних послуг (переважно державними або комунальними установами системи соціального захисту населення). Дуже незначну частку цих соціальних послуг надають громадські організації та установи, які працюють за рахунок дотацій, що надаються місцевими бюджетами на фінансування діяльності соціальних послуг.

Також існує мережа закладів, які надають платні послуги в галузі: освіти (дитячі садки; приватні школи; гімназії та ліцеї; у вищих навчальних закладах, крім бюджетних місць, є комерційні групи) та медицини (при одночасно з державними лікарнями та центрами, є і приватні).

За повідомленням Міністерства соціальної політики в квітні 2022 р уряд передбачив кошти на виплату всіх пільг і субсидій населенню на 3,8 млрд. грн., грошової допомоги на 4,8 млрд. грн. За словами Міністра, відповідні виплати профінансовано одержувачам на всій території, де працюють органи соціального захисту населення. Так, з метою забезпечення виплат громадянам окремих міст і районів, де внаслідок активних бойових дій не змогли працювати органи соціального захисту населення, уряд запровадив особливий механізм допомоги – нарахування та виплату грошової допомоги, пільг і субсидій (Виплати всіх видів соціальних допомог в квітні...).

Сучасна соціально-економічна і політична ситуація в Україні передбачає необхідність

узгодження інтересів різних соціальних груп та органів публічної влади цивілізованим, безконфліктним шляхом.

Саме це завдання актуалізує необхідність формування механізмів поєднання різних суспільних інтересів з метою запобігання соціально-політичним потрясінням, зниження соціальної напруги та досягнення сприятливого соціального клімату в суспільстві. Зараз, коли основне завдання місцевої влади, як і раніше, полягає у задоволенні потреб територіальної громади, яка на законних підставах може реалізувати своє право на участь у постановці багатьох важливих питань та в їх вирішенні. У будь-якому сучасному суспільстві можна виділити принаймні три важливі сектори:

- державний (органи державної влади та місцевого самоврядування, бюджетні установи та організації, засновані на підставі закону чи в межах повноважень державних органів);

- підприємницький (система підприємств, господарських товариств та індивідуальних підприємців, які здійснюють діяльність, пов'язану з отриманням прибутку);

- «третій сектор» (Соціальна робота в Україні, 2005) в Україні – це сукупність незалежних, створених за ініціативою засновників, структур, не спрямованих на здобуття прибутку або влади. Відсутність третього сектора чи його слабкий розвиток у будь-якій державі є показником її недемократичності, адже обов'язковим елементом будь-якого суспільства, що хоче вважатися демократичним, є право людини на свободу слова, право знати свої права та обов'язки тощо.

Так наприклад, з 1 січня 2021 року всі звернення про призначення соціальної допомоги (пільг, субсидій та компенсацій) громадянам подаються через «фронт-офіси» територіальної громади, які забезпечують їх передачу до органів соціального захисту населення райдержадміністрації. За виключення документів, що подаються в електронному вигляді або надсилаються поштою. Для виконання цієї функції в структурі виконавчого органу територіальної громади необхідно створити структурний підрозділ з питань соціального захисту населення та визначити відповідні уповноважених посадових осіб.

Функція таких соціальних «фронт-офісів» в територіальних громадах забезпечують: безпосередньо посадовими особами структурного підрозділу з питань соціального захисту населення; адміністратори центрів надання адміністративних послуг чи в режимі віддалених робочих місць – старостатах. Не менш важливими функціями територіальної громади є реалізація

повноважень у сфері захисту прав дітей та організація надання соціальних послуг жителям громади. Ці питання потребують особливої уваги в період укрупнення районів, ліквідації окремих районних державних адміністрацій, змін до бюджетного законодавства.

В сучасних умовах в різних країнах участь бізнесу у вирішенні соціальних проблем держави або жорстко регулюється в рамках чинного законодавства, або здійснюється самостійно під впливом соціальних принципів для спеціально встановлених стимулів і пільг. Очікування суспільства щодо соціальної ролі бізнесу за останні роки зазнали великих змін. Як відомо, сучасний розвиток суспільства зумовлює необхідність перегляду системи відносин держава-бізнес-суспільство. Підсилюючи роль бізнесу обумовлює складність, масштабність проблем глобального суспільства. Адже дуже гостро на початку нового тисячоліття постали питання які уряд поодиночі вирішувати не може: боротьба з безробіттям та корупцією, охорона здоров'я населення та охороною навколишнього середовища та ін. Для вирішення глобальних соціальних, економічних, екологічних проблем державі потрібна підтримка і вона починає тісно співпрацювати з бізнесом.

Підсилюючи роль бізнесу обумовлює складність, масштабність проблем глобального суспільства. Адже дуже гостро на початку нового тисячоліття постали питання які уряд поодиночі вирішувати не може: боротьба з безробіттям та корупцією, охорона здоров'я населення та охороною навколишнього середовища та ін. Для вирішення глобальних соціальних, економічних, екологічних проблем державі потрібна підтримка і вона починає тісно співпрацювати з бізнесом.

Громадянське суспільство, виступаючи в якості противаги по відношенню до публічної влади, дозволяє підтримувати соціальну систему у стані динамічної рівноваги через баланс інтересів держави, влади, бізнесу, громадян і особистості. У зв'язку з цим посилюється потреба формування широкого громадського консенсусу – демократичного порядку через систему суспільних інститутів, здатних реально регулювати суспільні відносини заради розвитку країни, суспільства, особистості, заради процвітання нації. Задоволення цієї потреби неможливе без міцної підтримки активних і відповідальних сил громадянського суспільства. Такі сили представлені:

- 1) незалежними від держави громадськими організаціями, так званого «третього сектора»;

- 2) соціальними структурами, які координують свої дії через низку добровільних асоціацій, здат-

них впливати на державну політику (це різноманітні соціальні спільноти – класові, професійні, етнічні та демографічні відносини між ними);

3) системою специфічних суспільних інститутів і їх взаємодією (Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України, 2016, с. 215–216).

Соціальна відповідальність має складну та багаторівневу структуру. Вчені розглядають соціальну відповідальність на трьох рівнях:

- особистісному – соціальна відповідальність людини, громадянина;
- мікроекономічному – корпоративна соціальна відповідальність, або соціальна відповідальність бізнесу;
- макроекономічному – соціальна відповідальність держави.

На кожному рівні соціальна відповідальність включає об'єкти, суб'єкти та інститути соціальної відповідальності, які можуть одночасно або поперемінно виступати в різних зазначених якостях будучи взаємозалежними. При цьому кожен суб'єкт соціальної дії, усвідомлюючи її можливі наслідки, автоматично є суб'єктом соціальної відповідальності.

Базується соціальна відповідальність на динамічній і складній системі цінностей, притаманних громадянам, соціальним групам, суспільству. В цілому, має багатофункціональний та системоутворюючий зміст. Сприяє реалізації всіх принципів сучасного публічного управління забезпечуючи позитивний імідж державних установ та їх посадових осіб; стає обов'язковим засобом соціальної відповідальності на інших рівнях (зокрема, підприємств і громадян) та запорукою соціального прогресу.

Соціальна відповідальність влади виявляється в ефективному публічному управлінні країною, що забезпечує розвиток суспільства (соціально-економічний, інноваційний, культурний, духовний). Це – реалізація проголошених програм, цілей, зобов'язань, стабільне поліпшення умов життя в країні, досягнення прогресивних соціальних стандартів. Вона передбачає звітування посадових осіб та державних установ перед громадськістю за виконання покладених на них повноважень і обов'язків, зобов'язує їх бути відкритими, давати відповіді на болючі питання суспільного життя тощо.

Соціальна відповідальність громадянина виражається в активній життєвій позиції; максимальному розкритті свого творчого потенціалу; дотриманні норм соціальної етики; свідоме перерахування громадянином частини доходів (у вигляді податків) на суспільні потреби.

Соціальна відповідальність бізнесу – це відповідальність компанії за соціальну (суспільну) корисність своєї діяльності перед населенням та організаціями, з якими вона взаємодіє в процесі функціонування та суспільства загалом. Рідкісним, але, на наш погляд, найбільш точним і важливим розумінням соціальної відповідальності бізнесу є її трактування як відповідальності підприємця за комплексну соціальну (суспільну) корисність свого бізнесу (Барановська, 2015, с. 42).

Принципова важливість формування та реалізації соціальної відповідальності всіх суб'єктів держави зумовлена тим, що вона:

- створює сприятливий клімат для соціального розвитку та соціально-економічного зростання, підприємницької діяльності;
- підвищує ефективність суспільства, сприяючи координації дій;
- зменшує соціальні, економічні, інвестиційні ризики;
- створює умови для сталого соціального розвитку та передумови для успішного попередження економічних криз;
- сприяє розвитку людини в усіх напрямках та ін.

Загалом соціальна відповідальність бізнесу – це вплив діяльності компанії на суспільство, відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, перед тими, кого ці рішення прямо чи опосередковано стосуються. На сучасному етапі такими пріоритетами виступають економічний розвиток та соціальна спрямованість політики, то саме в цих напрямках і реалізується концепція соціального партнерства.

Ефективне партнерство виступає запорукою виходу з кризового стану, незалежно від того, чи стосується це кризи розвитку, чи кризи процедурної. Партнерська співпраця – умова стабілізації і подальшого розвитку, бо її активними учасниками виступають всі без виключення суб'єкти: від пересічного громадянина до держави з її владними органами і структурами.

Соціальне партнерство передбачає прямі та безпосередні контакти учасників, не опосередковані діяльністю владних вертикалей та виборчим процесом. Базується на добровільних відносинах мінімізує бюрократичні механізми, демонструючи високий рівень соціальної відповідальності суб'єктів-учасників. Останнє не тільки скорочує час вирішення конкретних питань, а й значно підвищує оперативність і якість виконання. Домінуючим у функціонуванні системи соціального партнерства є не адміністративний примус (наказ чи розпорядження, безумовні для

виконання), а врівноважена згода всіх учасників акту, заснована на довірі між ними.

Саме останнє, тобто взаємодовіра, будується, передусім, на високому рівні соціальної відповідальності за взяті на себе зобов'язання, за дотримання прав, передбачених угодами тощо. Таким чином і формується система соціального партнерства, всі структурні елементи якої тісно взаємопов'язані.

Участь бізнесу у вирішенні соціальних проблем як принцип корпоративного управління стала предметом досліджень, наукових дискусій українських і зарубіжних вчених, представників бізнес-еліти і громадських діячів.

Так, Мельник С. у своєму дослідженні (Мельник, 2008, с. 32) зазначає, що соціальна відповідальність бізнесу – це сфера діяльності компанії (корпорації), підприємства, установи, організації, що діє на трансформаційній основі (роботодавці, органи виконавчої влади, профспілки), вирішуючи суспільно важливі проблеми на муніципальному, регіональному, національному, іноді й глобальному рівнях. Іншими словами, це чесна підприємницька практика, розвиток персоналу компанії, охорона здоров'я співробітників і безпечні умови праці, охорона навколишнього середовища, використання ресурсозберігаючих технологій, а також розвиток суспільства на макrorівні, що має на меті досягнення найвищих результатів і високого рівня конкурентоспроможності, а також забезпечення соціального добробуту та соціального розвитку в цілому. Загалом соціальна відповідальність бізнесу – це вплив діяльності компанії на суспільство, відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, перед тими, кого ці рішення прямо чи опосередковано стосуються.

Необхідно зазначити, що визначення соціальної відповідальності найчастіше ґрунтується на розширювальному тлумаченні категорії «соціальне», ототожненні її із суспільною. У цьому аспекті соціальність особистості, будь-якої соціальної групи, спільноти розглядається як її багатогранний зв'язок із суспільством. Проте поняття «соціальне» слід розглядати у значно вужчому соціологічному аспекті, який характеризує відносини між соціальними суб'єктами, що відрізняються статусними позиціями маючи різний доступ до соціальних ресурсів, беруть різну участь в управлінні, внаслідок які вони відрізняються за джерелами та розмірами доходів, за структурою особистого споживання, за рівнем і якістю життя населення.

Відповідно до різних критеріїв можна визначити кілька видів відповідальності. Так, за зміс-

том – економічну, політичну, правову, моральну, соціальну тощо. *За суб'єктами* – індивідуальну, групову, колективну тощо (Мельник, 2008).

Проаналізувавши складові поняття «соціальна відповідальність», доцільно зазначити, що його не можна зводити лише до одного з елементів свідомості чи індивідуальної діяльності. Це системна, соціальна якість особистості, яка визначає особливості свідомості та діяльності. Соціальна відповідальність ґрунтується не лише на розумінні та прийнятті соціально значущих інтересів громадян, а й на здатності своєю діяльністю не завдавати шкоди суспільству. Поряд з цим постає актуальне завдання: забезпечення формування соціальної відповідальності як особистісної якості соціального суб'єкта. Системний підхід дає змогу розглядати соціальну відповідальність як внутрішнє багатоаспектне явище, як єдність суб'єктивного та об'єктивного, систему орієнтацій цінностей, які реалізується на кількох рівнях управління (мікро-, галузевому, регіональному та державному).

Розглядаючи теоретичні положення соціальної відповідальності підприємств, варто зосередити увагу на розвитку соціальної відповідальності на мікрорівні, оскільки інші вищезазначені рівні виявлення соціальної відповідальності потребують детальних та глибоких досліджень. В умовах ринкової економіки цілком правильно говорити про те, що бідне, мало-розвинене суспільство чи громада не можуть мати потужну економічну складову, успішний бізнес. Тому сучасні бізнес-організації розглядають соціальну відповідальність як одну з найважливіших складових стратегічного розвитку суспільства. Сьогодні, бізнес-еліти сприймають соціальну відповідальність основну діяльність, спрямовану на впровадження власних соціальних ініціатив, а не лише як заходи із надання пожертв чи гуманітарної допомоги.

Так, *базовий рівень СВ* передбачає здійснення таких обов'язків: своєчасна виплата податків, заробітної плати, розширення штату. *На другому рівні* – «Корпоративна відповідальність» – менеджмент підприємства забезпечує працівників адекватними умовами не тільки роботи, а й життя: профілактичне лікування; підвищення рівня кваліфікації персоналу; будівництво житла та розвиток соціальної сфери. *Третій рівень відповідальності (вищий)* передбачає благодійну діяльність, а також управління відповідно до стандартів у сфері екології, запровадження міжнародних стандартів і системи екологічного менеджменту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За умов надзвичайного піднесення вітчиз-

няного волонтерства та охоплення ним всіх сфер суспільного життя, німецький досвід наділення значної кількості державних органів повноваженнями щодо волонтерської діяльності може бути доречним з огляду на перспективи становлення волонтерської діяльності в системі взаємовідносин суспільства та держави в Україні. Перспективи взаємовідносин держави та суспільства у сфері волонтерської діяльності сьогодні перебувають у площині формування нової якості українського волонтерства через інтенсивне застосування ним інформаційних технологій для провадження соціально корисної діяльності. Це зумовлює інформатизацію та глобалізацію вітчизняного волонтерського руху, забезпечуючи його відповідність світовим тенденціям та актуальній фазі цивілізаційного поступу. Слід зазначити, що індивідуальні волонтерські ініціативи є дуже ефективними. Зокрема, створення Ради волонтерських організацій при Міністерстві оборони України; вхід до відділів і управлінь Міністерства оборони; представники волонтерських організацій зробили роботу Міністерства оборони України більш відкритою та ефективною, що значно покращило матеріальне забезпечення військ.

Аналіз питань інституалізації взаємовідносин держави та суспільства у сфері волонтерської діяльності свідчить про потребу вжиття заходів щодо підвищення їх ефективності, а також про необхідність застосування наукових підходів для обґрунтування та забезпечення оптимізації взаємовідносин держави та суспільства у сфері волонтерської діяльності.

Надзвичайно важливим при реалізації публічної соціальної політики України є взаємодія із громадськістю та дотриманням принципів:

- максимального залучення на засадах рівності всіх зацікавлених сторін;
- загальної доступності усієї наявної інформації;
- прозорість процесу прийняття рішення;
- удосконалення та впровадження ефективної системи державної соціальної допомоги, що включає перегляд та упорядкування системи пільг і компенсацій, удосконалення функціонування системи контролю за ефективним і раціональним використанням бюджетних коштів, удосконалення механізму надання державної соціальної допомоги з урахуванням оптимального поєднання національних інтересів (в умовах обмежених ресурсів) та інтересів громадян;
- надання допомоги (правової, фінансової, матеріальної) найбільш вразливим верствам населення створюючи соціальні гарантії для економічно активних громадян;

– створення ефективного правового механізму та вдосконалення правоохоронної діяльності органів державної влади, що розпоряджаються бюджетними коштами;

– реалізація публічної соціальної політики щодо боротьби з маргінальними настроями серед суспільства підвищуючи рівень соціальної справедливості (допомога повинна надаватися тим, хто найбільше цього потребує).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ: —

1. Барановська Т. М. Децентралізація влади як основний напрям вдосконалення державної політики розвитку територіальної громади. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. № 2. С. 145–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2015_2_22
2. Баюра Д. Корпоративна соціальна відповідальність у системі корпоративного управління. *Україна: аспекти праці*. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал. № 1. 2009. С. 22–27.
3. Виплати всіх видів соціальних допомог в квітні профінансовані раніше графіка. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/21652.html>
4. Мельник С. Становлення соціально орієнтованого бізнесу в Україні як складова державної соціальної політики. *Україна: аспекти праці*. 2008. № 5. С. 32–36.
5. Насібова О. В. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Економіка та держава* № 8. 2019. С. 35–40.
6. Семенець-Орлова, І. А. Сімейна політика: проблема наукової дефініції URL : http://www.rusnauka.com/7_NMIW_2011/Politologia/7_74867.doc.htm
7. Семенець-Орлова, І. А. (2010). Криза сім'ї у постіндустріальному суспільстві: аналіз деяких аспектів деструктивного впливу на становище сім'ї сімейної політики сучасної соціальної держави. *Гілея*. 2010. Випуск, 39, 386–396.
8. Семенець-Орлова, І. А. (2012). Концептуальні засади державної сімейної політики: теоретико-практичний аналіз. 2012. URL: <http://enpuir.pnu.edu.ua/handle/123456789/37929>
9. Соціальна робота в Україні: теорія та практика: Наук.-метод. журн. № 2. К. : «Аспект – Поліграф», 2005. 194 с.
10. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. К. : НІСД, 2016. 61 с.

REFERENCES: —

1. Baranovska T. M. Detsentralizatsiia vlady yak osnovnyi napriam vdoskonalennia derzhavnoi polityky rozvytku terytorialnoi hromady. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*. 2015. № 2. S. 145–153. Rezhyim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2015_2_22

2. Baiura D. Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist u systemi korporativnoho upravlinnia. *Ukraina: aspekty pratsi. Naukovo-ekonomichni ta suspilno-politychnyi zhurnal*. № 1. 2009. S. 22–27
3. Vyplaty vsikh vydiv sotsialnykh dopomoh v kvitni profinansovani ranishe hrafika. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. <https://www.msp.gov.ua/news/21652.html>
4. Melnyk S. Stanovlennia sotsialno orientovanoho biznesu v Ukraini yak skladova derzhavnoi sotsialnoi polityky. *Ukraina: aspekty pratsi*. 2008. № 5. S. 32–36.
5. Nasibova O. V. Teoretychni aspekty finansovoho zabezpechennia sotsialnoho zakhystu naselennia. *Ekonomika ta derzhava*. № 8. 2019. S. 35–40
6. Semenets-Orlova, I. A. Simeina polityka: problema naukovoï defnitsii [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://www.rusnauka.com/7_NMIW_2011/Politologia/7_74867.doc.htm
7. Semenets-Orlova, I. A. (2010). Kryza simi u postindustrialnomu suspilstvi: analiz deiakykh aspektiv destruktyvnoho vplyvu na stanovyshche simi simeinoi polityky suchasnoi sotsialnoi derzhavy/Inna Semenets-Orlova. *Hileia*. 2010. Vypusk, 39, 386–396.
8. Semenets-Orlova, I. A. (2012). Kontseptualni zasady derzhavnoi simeinoi polityky: teoretyko-praktychnyi analiz. 2012 <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/37929>
9. Sotsialna robota v Ukraini: teoriia ta praktyka: Nauk.-metod. zhurn. № 2. K. : “Aspekt – Polihraf”, 2005. 194 s.
10. Terytorialna hromada yak bazova lanka administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy: problemy ta perspektyvy reformuvannia. K. : NISD, 2016. 61 s.